

Ο ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ

Η ημέρα μνήμης του Μακεδονικού Αγώνα έχει στόχο ακριβώς να αναδείξει τη σημασία του για την προάσπιση της ελληνικότητας της Μακεδονίας στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Χάρη στο Μακεδονικό Αγώνα κατά τα έτη 1904 -1908 η τουρκοκρατούμενη ακόμα τότε Μακεδονία διατήρησε αναλλοίωτο τον ελληνικό της χαρακτήρα, παρόλη τη βίαιη προσπάθεια των Βουλγάρων να τον εξαφανίσουν, με αποτέλεσμα, μετά και τους νικηφόρους Βαλκανικούς Πολέμους του 1912 -13, η Μακεδονία να ενταχθεί τελικά στην ελληνική επικράτεια, εξέλιξη ιστορικά δίκαιη, με βάση την αρχαία και μεσαιωνική – βυζαντινή της ιστορία. Γιατί, όμως και πώς ξεκίνησε η αντιπαράθεση Ελλήνων και Βουλγάρων στη Μακεδονία;

Για να απαντήσουμε στο ερώτημα πρέπει να ανατρέξουμε σε δύο σημαντικά γεγονότα που προηγήθηκαν του ένοπλου Μακεδονικού Αγώνα. Το πρώτο είναι ανακήρυξη της Εξαρχίας, δηλαδή της βουλγαρικής εκκλησίας ως ανεξάρτητης από το οικουμενικό πατριαρχείο Κωνσταντινούπολης. Η ανακήρυξη αυτή έγινε από την οθωμανική διοίκηση, παρόλο που το πατριαρχείο αντέδρασε έντονα και συνοδευόταν από την πρόβλεψη ότι, πέρα από τις ιστορικά βουλγαρικές περιοχές, και οι κάτοικοι άλλων χριστιανικών περιοχών θα μπορούσαν να ενταχθούν στη δικαιοδοσία της εξαρχίας, εφόσον τουλάχιστον τα 2/3 του πληθυσμού τους το επέλεγαν. Η πρόβλεψη αυτή άνοιγε τις ορέξεις των βουλγαρικών εθνικιστικών κύκλων και τούτο διότι τότε το θρησκευτικό συναίσθημα στο χώρο της Μακεδονίας σήμαινε ουσιαστικά και ταύτιση με μια εθνότητα, ανεξαρτήτως της γλώσσας. Επομένως, αν κάποιοι πληθυσμοί παρέμεναν πιστοί στο οικουμενικό πατριαρχείο λογίζονταν ως Έλληνες, αν προσχωρούσαν στη βουλγαρική εξαρχία θα θεωρούνταν Βούλγαροι.

Το δεύτερο σημαντικό ιστορικό γεγονός είναι η υπογραφή της Συνθήκης του Αγίου Στεφάνου το 1878 μεταξύ Ρωσίας και Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Με τη συνθήκη αυτή, τερματιζόταν ο ρωσοτουρκικός πόλεμος του 1877 -78 και η Οθωμανική Αυτοκρατορία συμφωνούσε να παραχωρήσει ολόκληρη τη Μακεδονία, πλην Θεσσαλονίκης και Χαλκιδικής, στο υπό ίδρυση ανεξάρτητο βουλγαρικό κράτος. Η άδικη αυτή ρύθμιση, που δεν λάμβανε υπόψη τους συμπαγείς ελληνικούς πληθυσμούς που ζούσαν στο μεγαλύτερο τμήμα της νότιας Μακεδονίας, ανατράπηκε τελικά με το συνέδριο του Βερολίνου, που συγκάλεσαν οι Μεγάλες Δυνάμεις, στο οποίο και περιορίστηκαν αισθητά τα σύνορα του βουλγαρικού κράτους. Ωστόσο οι Βούλγαροι ποτέ δεν ξέχασαν τις αρχικές προβλέψεις της συνθήκης του Αγίου Στεφάνου και αυτό εξέθρεψε το μεγαλοϊδεατισμό τους, σε συνδυασμό πάντα και με τις σχετικές προβλέψεις της βουλγαρικής εξαρχίας και μέσα στο πλαίσιο του ρωσικού πανσλαβισμού, που ευνοούσε τους Σλάβους των Βαλκανίων προς εξυπηρέτηση των ρωσικών σχεδίων για έξοδο στο Αιγαίο και στη Μεσόγειο.

Έτσι, οι Βούλγαροι άρχισαν την προπαγάνδα στην περιοχή της Μακεδονίας προκειμένου να αποσπάσουν πληθυσμούς από το πατριαρχείο, ενώ ταυτόχρονα μιλούσαν

και για ανεξάρτητη Μακεδονία, θέλοντας να παραπλανήσουν τους πληθυσμούς, καθώς τελικός στόχος τους ήταν η προσάρτηση ολόκληρης της Μακεδονίας στο βουλγαρικό βασίλειο. Όταν η προπαγάνδα τους δεν έφερε τα αναμενόμενα αποτελέσματα, μια και οι Μακεδόνες, ελληνόφωνοι και σλαβόφωνοι αλλά ελληνικής συνείδησης και πατριαρχικοί αντιδρούσαν, από το 1897 και μετά, άρχισαν την αποστολή τρομοκρατικών ένοπλων σωμάτων, των περιβόητων κομιτατζήδων, με στόχο την τρομοκράτηση των πληθυσμών και το βίαιο προσηλυτισμό τους στη βουλγαρική εκκλησία. Οι δολοφονίες Ελλήνων ιερέων και δασκάλων, αλλά και απλών χωρικών, οι ληστείες, η καταστροφή περιουσιών είναι μερικά μόνο από τα μέτρα που πήραν.

Μπροστά στον κίνδυνο αυτόν, ο ελληνισμός αντέδρασε, τόσο η εκκλησία όσο και το ελληνικό κράτος και οι Έλληνες εντός του. Στην Αθήνα συστάθηκαν πατριωτικοί σύλλογοι, όπως ο «Μέγας Αλέξανδρος» και το Μακεδονικό Κομιτάτο, το πατριαρχείο διόρισε σπουδαίους πατριώτες ως μητροπολίτες στο χώρο της Μακεδονίας, όπως ο Γερμανός Καραβαγγέλης, μητροπολίτης Καστοριάς και ο Χρυσόστομος Καλαφάτης, μητροπολίτης Δράμας, που αργότερα θα γίνει εθνομάρτυρας ως μητροπολίτης Σμύρνης κατά τη Μικρασιατική Καταστροφή. Έλληνες εθελοντές απ' όλη την Ελλάδα, Κρήτη, Πελοπόννησο, Αθήνα, ακόμη και Κύπρο σπεύδουν να πολεμήσουν, ως αντάρτες, στη Μακεδονία, δίπλα στους ντόπιους Μακεδονομάχους. Ξεχωρίζουν οι ηρωικές μορφές του σλαβόφωνου καπετάν Κώτα και του Έλληνα αξιωματικού Παύλου Μελά, που έδωσαν τη ζωή τους για την υπόθεση της Μακεδονίας. Ο πρόξενος της Ελλάδας στη Θεσσαλονίκη Λάμπρος Κορομηλάς και ο υποπρόξενος στο Μοναστήρι Ίων Δραγούμης κατόρθωσαν να οργανώσουν τα αντάρτικα σώματα της Μακεδονίας. Στην περιοχή μας, σημαντική ήταν η δράση του ελληνικού υποπροξενείου της Καβάλας, του ποιητή Ιωάννη Κωνσταντινίδη και του καπετάν Τσάρα, που χρησιμοποιούσε τα χωριά Μεσορόπη και Νικήσιανη του Παγγαίου ως ορμητήριό του.

Χάρη στην κινητοποίηση του ελληνισμού τότε, οι Βούλγαροι υποχώρησαν και ο Μακεδονικός Αγώνας τερματίστηκε με την επανάσταση των Νεότουρκων το 1908. Σήμερα, ως Έλληνες, διατηρούμε και πρέπει να διατηρούμε καλές και φιλικές σχέσεις με τους γείτονες Βούλγαρους, με τους οποίους συγκατοικούμε και στο οικοδόμημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, το δίδαγμα που παίρνουμε από το Μακεδονικό Αγώνα, είναι πως μόνο όταν ο ελληνισμός κινητοποιείται συλλογικά και οργανωμένα μπορεί να προασπίζει τα εθνικά του δίκαια.